HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לא תאכל: גירי וחרורי: מנלן אמר רב חסדא דאמר קרא [1]וכל הנבדל מטומאת גויי הארץ אליהם: ממזרי: מנלן דכתיב [2]וישמע סנבלט החרוני וטוביה העבד העמוני וכתיב [3]כי רבים ביהודה בעלי שבועה לו כי חתן הוא לשכניה בן ארח ויהוחנן בנו לקח את בת משלם בן ברכיה [4]קסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר [5] הניחא למ"ד הולד ממזר אלא למאן דאמר [6]הולד כשר מאי איכא למימר ותו ממאי דהוו ליה בני דילמא לא הוו ליה בני ותו ממאי דהכא הוו להו וסליקו דילמא התם הוו אלא מהכא [4]ואלה העולים מתל מלח תל חרשא כרוב אדון ואמר ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם אם מישראל הם תל מלח אלו בני אדם שדומים מעשיהם למעשה סדום שנהפכה לתל מלח תל חרשא זה שקורא אבא ואמו משתקתו ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם אם מישראל הם זה הוא אסופי שנאסף מן השוק כרוב אדון ואמר אמר רבי אבהו אמר אדון אני אמרתי יהיו ישראל לפני חשובים ככרוב והם שמו עצמם כנמר איכא דאמרי אמר רבי אבהו אמר אדון אע"פ ששמו עצמם כנמר הן חשובים לפני ככרוב אמר רבה בר בר [6] חנה כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו מעלה עליו הכתוב כאילו חרשו לכל העולם כולו וזרעו מלח שנאמר ואלה העולים מתל מלח תל חרשא אמר רבה בר בר אדא אמר רב [2]כל הנושא אשה לשום ממון הויין לו בנים שאינן מהוגנים שנאמר [5]בה' בגדו כי בנים זרים ילדו ושמא תאמר ממון פלט תלמוד לומר עתה יאכלם חדש את חלקיהם ושמא תאמר חלקו ולא חלקה תלמוד לומר חלקיהם ושמא תאמר לזמן מרובה ת"ל חדש מאי משמע אמר רב נחמן בר יצחק חדש נכנס וחדש יצא וממונם אבד ואמר רבה בר רב אדא ואמרי לה אמר רבי סלא אמר רב המנונא [7]כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו אליהו כופתו והקב"ה רוצעו [8]ותנא על כולם אליהו כותב והקב"ה חותם אוי לו לפוסל את זרעו ולפוגם את משפחתו ולנושא אשה שאינה הוגנת לו [א] אליהו כופתו והקב"ה רוצעו [9]וכל הפוסל פסול ואינו מדבר [ב] בשבחא לעולם ואמר שמואל [10]במומו פוסל ההוא גברא דמנהרדעא דעל לבי מטבחיא בפומבדיתא אמר להו הבו לי בישרא אמרו ליה נטר עד דשקיל לשמעיה דרב יהודה בר יחזקאל וניתיב לך אמר מאן יהודה בר שוסקאל דקדים לי דשקל מן קמאי אזלו אמרו ליה לרב יהודה [11] שמתיה אמרו רגיל דקרי אינשי עבדי אכריז עליה דעבדא הוא [12] אזל ההוא אזמניה לדינא לקמיה דרב נחמן אייתי פיתקא דהזמנא אזל רב יהודה לקמיה דרב הונא אמר ליה איזיל או לא איזיל אמר ליה [13]מיזל [14] לא מיבעי לך למיזל משום דגברא רבה את אלא משום יקרא דבי נשיאה קום זיל אתא אשכחיה דקעביד מעקה אמר ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב הונא בר אידי אמר שמואל [15]כיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור אסור בעשיית מלאכה בפני שלשה א"ל פורתא דגונדריתא הוא דקא עבידנא א"ל מי סניא מעקה דכתיב באורייתא או מחיצה דאמור רבנן א"ל [16]יתיב מר אקרפיטא א"ל ומי סני [17]מספסל דאמור רבנן או איצטבא דאמרי אינשי א"ל ליכול מר אתרוננא אמר ליה הכי אמר שמואל כל האומר אתרוננא תילתא ברמות רוחא או אתרוג כדקריוה רבנן או אתרוגא דאמרי אינשי אמר ליה לישתי מר אנבגא אמר ליה מי סני איספרגוס דקריוה רבנן או אנפק דאמרי אינשי אמר ליה תיתי [18]דונג תשקינן אמר ליה הכי אמר שמואל [19]אין משתמשים באשה קטנה היא בפירוש אמר שמואל [20]אין משתמשים באשה כלל בין גדולה בין קטנה נשדר ליה מר שלמא לילתא א"ל הכי אמר שמואל [21]קול באשה ערוה עד"י שליח א"ל הכי אמר שמואל אין

לא תאכל. ואפילו זרע אין לה ובשבח לא בית מדרשה [ב] מוזהרת למזהר ואינה מוזהרת למזהר ושוקע [ג] : **נשכניה בן ארח.** ישראל היה: **ומו ממאי דהוו בני.** לעובדי ולבנו מנשים הללו מבת שכניה ומבת משלם: **ומו.** אפי' היו להם ממאי דמבטל עלו לאומם נשים ובניהם דילמא בזכרן ישראל נותנו בימי גלילה לאומם שכניה ומשלם ושם נשאו בנות שכניה ומשלם ובנו את בנותיהם [ד] (ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם אם מישראל הם היינו שתוקי ואסופי): **למעשה סדום.** שהיו מגלי עריות לכתיב (בראשית יג) רעים וחטאים לעיס בגופם ומטמאים בממונם ומתריעין בחלק (סנהדרין דף קט:): **למחי לאתנחא דמבריה ומפילה ע"ל תהוי גבך עד דמעברת** [ה] **הכי ממזרים לגבי ישראל: תרגמא.** לשון מתרגמינן [ו] : **בית אבותם.** מבני: **וזרעם.** לאמו: **זה אסופי.** לאילו שמוקי מכיר להודיע לאמו שהיא מישראל והכל לא ידעו שם מישראל הם: **אמר אדון.** מסרס המקרא ודריש אדון כאמו לאדון לימר כמו אמר: **אדון.** הקב"ה: **ולא יכלו.** קלוסים ככרובי הקדש כחיות הקדש לכתיב (ישעיהו י) פני הכרוב: **נמר.** כחיה זו שהיא מקפדת בזוג מבירתה: **לאילו תרשו לו'.** משום לגלג יכלו להגיד יחוסם קרי להו תל מלח. **תרגמא לשון חורש: נמר ורמ.** מתשבה פסולה לו ולכם ממון נשבה לתשמיש קרי יהלכם תדש את חלקיהם ממון שנשאה לשמו יהלכם בתדש אחד: **ושמא תאמר חלקו.** כגון נכסי לאן בחזל: **ולא חלקה.** כגון נכסי מלוג דהיא לאו לישורא עבדא אחזה לגיעת למיחם: **שהיה הוגנת.** פסולה לו: **כופתו.** לוקה בב"ד כופתין שתי ידיו על העמוד בתשקת מכות (דף כב:). כופתו קושרו: **רוצעו.** מלקיטו בדלועה: **ועל לכם.** כהנים לויים וישראלים: **לאילו נוסא.** מאי דקאמר ומזיל מוי לו לפוסל זרעו ולפוגם את משפחתו כגון שנשא משפחה שהיא פסול לו: **לכל הפוסל.** מגדף תמיד את המשפחות הוא עצמו פסול. ואינו מדבר בשבחא [ב] לעולם אין דרכו של פסול לדבר בשבח הבריות לעולם: **נטר עד דשקיל שמעיה דרב יהודה.** המתן עד שיטול שלוחו של רב יהודה. **שמעמד.** כאן ליטול: **בר שוסקא.** לשון גנבי גרגרן אוכל שוסקי לוי כלאמר בספחים (דף טו.). בלימוני פסח מצרים אין לימח לן ללא שוסקי עבדיהו בשח רבינו הלוי: **שמתיה.** כלשבתהן למנדים לכבוד הרב במועד קטן (דף טו.): **אמרו ליה.** לרב יהודה רגיל הוה גברא דקרי לאינשי עבדי: **לקמיה דרב הונא.** לימלך בו אם יש לו ליזל לפני רב נחמן: **לא מיבעי לך למיזל.** לפני רב נחמן שאתה גדול ממנו ואתה רשאי בפומבדיתא. ורב נחמן רשאי בהנהדעא ויין לרשאי גדולתו ואתניא דבי נשיאה כלאמרינן בהעור והרוטב (חולין דף קכד.) משום דרב נחמן אחני' דבי נשיאה הוה מזלזל בשמעתיה דר' יוחנן: **יקרא דבי נשיאה.** שהוא אחן הנשיא: **אסור לעשות מלאכה בפני שלשה.** שגגתי הוא ושפלות לדור שכפופים לזה שאין לו מי שיעשה מלאכתו: **דגונדריתא.** היינו מעקה בלאחד הלשונות: **מי סני.** כלומר מכוער ומנוי לשון תורה ולשון אחר בני לדם שאתה מדבר בעמקי שפה. ומתכוין היה רב יהודה למופסו בדבריו [ג] לקנטרו להודיעו שלא היה לו להשגח עליו להזמינו לפניו: **אקרפיטא.** ספסל: **פילפא נרמות רוחא.** מתוך שנשים רואה הוא מעשה בדיבורו: **אנבגא.** כום שהוא רציעים והיו רגילין לשתות כום אחד ממקום העשוי לשתותו שהכתוב בספסתים [צור, א] ודילמא שוסקל עבדו, כלומר צלי.

אין משתמשין באשה קטנה. שלא ילמדנה להיות רגילה בין האנשים: **קטנה היא.** רב נחמן קאמר לה: **לילפא.** שם נשתו: **קול באשה ערוה.** שנאמר [ד] השמיעני את קולך ואת משכלך בשלומה תשיבני: **אמר ליה רב נחמן לפשה.** לשלוח לה שאילת שלום ע"י שליח:

מסורת הש"ס

א) [בכ"י: וקסבר], ב) [בעל קס ע"ב ע"ש], ג) [בכ"י: בר רב הונא], ד) מס' ד"ש פ"ק, [בשלמות סימן מ"ש פ' ואלו פתוח פתוח נמי הכי על טוס וכו'], ה) [בכ"י ע"ש נוסף: שכל הנשמע לו], ו) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ז) [בע"י הגי' אינטצא], ח) [בע"י הגי' אינטצא], ט) [בכ"י ע"ש: ליתיב], י) [בכ"י ע"ש: ליתיב], כ) [בכ"י הגי' אינטצא], ל) [בע"י הגי' אינטצא], מ) [בכ"י ע"ש: ליתיב], נ) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ס) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ע) [בכ"י ע"ש: ליתיב], פ) [בכ"י ע"ש: ליתיב], צ) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ק) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ר) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ש) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ת) [בכ"י ע"ש: ליתיב], א) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ב) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ג) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ד) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ה) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ו) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ז) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ח) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ט) [בכ"י ע"ש: ליתיב], י) [בכ"י ע"ש: ליתיב], כ) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ל) [בכ"י ע"ש: ליתיב], מ) [בכ"י ע"ש: ליתיב], נ) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ס) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ע) [בכ"י ע"ש: ליתיב], פ) [בכ"י ע"ש: ליתיב], צ) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ק) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ר) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ש) [בכ"י ע"ש: ליתיב], ת) [בכ"י ע"ש: ליתיב]

הגהות הגר"א

[א] גמ' ולנושא אשה שאינה הוגנת לו (אליהו כופתו והקב"ה רוצעו) תע"מ וכ"ב בע"י ל"ג לה: [ב] שם ואינו מדבר בשבחו של עולם כ"ש:

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פע"ו מהל' איסורי ביאה הל"ג טוש"ע אה"ע סי' ד וסעי' ה וסעי' יט:
ט ב טוש"ע אה"ע סי' ב סעי' ו בהג"ה:
י ג ד מיי' פי"ע מהל' איסורי ביאה הל"ז טוש"ע אה"ע סי' ב סעיף כ:
יא ה טוש"ע או"ח סי' ז סעי' ו וסי' קכד:
יב ו מיי' פכ"ה מהל' סנהדרין הל"ד סמג לאוין רח טוש"ע או"ח סי' ח סעי' ד:
יג ז מיי' פכ"ו מהל' איסורי ביאה הל"ה סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' כח סעי' ה:
יד ח מיי' שם הל' ג טוש"ע או"ח סי' עה סעי' ג:

תורה אור השלם

1. וַיִּאכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַשָּׁבִים מֵהַגּוֹלָה וְכֹל הַנִּבְדָּל מִטֻּמְאַת גּוֹיֵי הָאָרֶץ אֲלֵהֶם לִדְרֹשׁ לַיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
עזרא ו כא
2. וַיִּשְׁמַע סַנְבַלַּט הַחֹרֹנִי וְטוֹבִיָּה הָעֶבֶד הָעַמּוֹנִי וַיֵּרַע לָהֶם רָעָה גְּדֹלָה אֲשֶׁר בָּא אָדָם לְבַקֵּשׁ טוֹבָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
נחמיה ב י
3. כִּי רַבִּים בִּיהוּדָה בַּעֲלֵי שְׁבוּעָה לוֹ כִּי חֹתֵן הוּא לְשְׁכַנְיָה בֶּן אָרַח וִיהוֹחָנָן בְּנוֹ לָקַח אֶת בַּת מְשֻׁלָּם בֶּן בֶּרֶכְיָה:
נחמיה ו יח
4. וְאֵלֶּה הָעוֹלִים מִתֵּל מֶלַח תֵּל חַרְשָׁא כְּרוּב אַדּוֹן וְאִמֵּר וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד בֵּית אֲבוֹתָם וְזַרְעָם אִם מִיִּשְׂרָאֵל הֵם:
נחמיה ז סא
5. בְּיְיָ בָּגָדוּ כִּי בָנִים זָרִים יָלָדוּ עַתָּה יֹאכְלֵם חֹדֶשׁ אֶת חֶלְקֵיהֶם:
הושע ה ז

תום' ר"י הזקן

רב יהודה היה ראש בפומבדיתא. נטר. המתין עד שיטול שלוחו של רב יהודה. בר שוסקל. דרך גנאי אמר. ור"ש פירש גרגרן אוכל צלי ואשכחן בספסתים [צור, א] ודילמא שוסקל עבדו, כלומר צלי.